

Leopold II en Oostende

LEOPOLD II en OOSTENDE

Dirk Beirens

In de Venetiaanse Gaanderijen loopt van 27 mei tot en met 24 september de zomertentoonstelling "Leopold II urbanist - ontwerpen uit de koninklijke verzamelingen (zie Gidsenblad 1995-2).

De ruimte waarin Oostende aan bod komt, begint links voorbij de vitrinekasten met persoonlijke documenten en attributen van Leopold II. Opmerkelijk in de laatste kast is de handgeschreven nota en schets van de koning met een voorstel voor verlichting van de wintertuinserre.

Tijdens de verschillende trips naar Oostende krabbelde hij veel architectonische invallen neer, zo ook een ontwerp voor een circus net achter de Koninklijke Galerijen.

De koning aan zee, op de zeedijk omringd door begeleiders en body-guards in belle epoque-maatpak ...of... tussen de badkarren en badgasten ter hoogte van het Kursaal (zie ill. op de volgende blz.)...of...op een zeedijkbank, uitrustend en genietend van het panorama, omstuwd door honderden nieuwsgierigen. Zelfs het dienstmeisje met voorgebonden schort is van de partij.

Op een ansichtkaart (niet op expo) ,gedateerd 11 maart 1901 schrijft mevrouw Rachel naar een vriendin in Roeselare :
"Quand nous irrons à Ostende, je vous montrerai le Roi de la Belgique car je crois bien que vous ne l'avez pas encore vue."

Oostende was de zomerhoofdstad van Leopold II, hij verbleef er heel vaak. Heel wat van zijn (uitgegeven) correspondentie met eerste minister en minister van financiën, August Beernaert (1) vertrekt uit "Le Pavillon d'Ostende".

bewijs 1 :

Telegramme (2)

Déposé à Ostende plage, le 31 juillet 1887 à 7.53 soir.

Monsieur Beernaert, Ministre des Finances
à Bruxelles et à Boitsfort

Je reçois la lettre par laquelle vous m'informez que vous serez lundi à Ostende. Des neuf heures du matin, je serai lundi à votre disposition au chalet. La Reine et moi nous espérons que vous voudrez bien ce même jour déjeuner avec nous à midi et demi.

LEOPOLD

bewijs 2 :

Ce 27 juillet 1887

Pavillon d'Ostende (3)

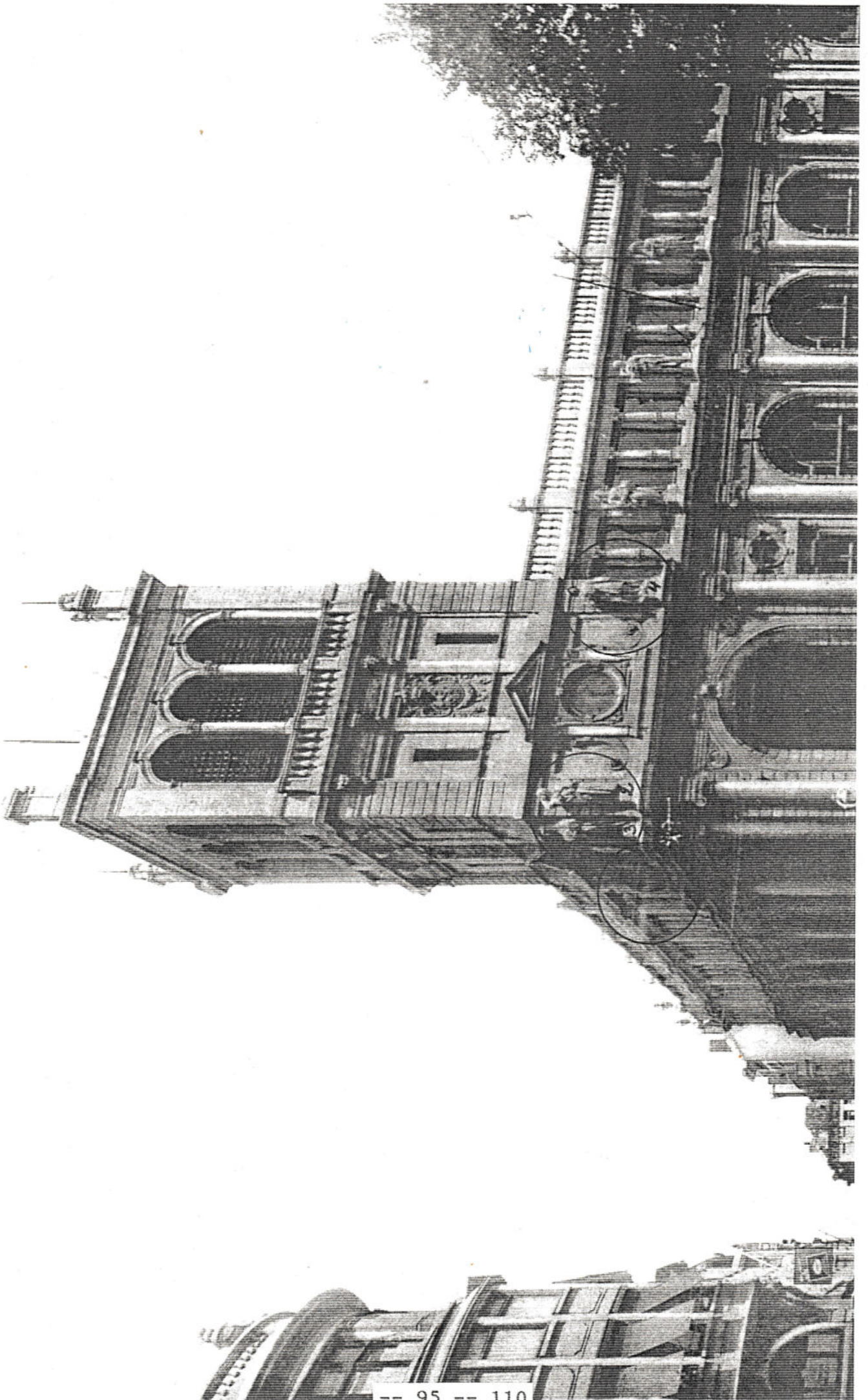
.....
Ci-joint le projet de loi des crédits pour Ostende que je signe avec une vive satisfaction.....

votre bien dévoué et affectionné

LEOPOLD

Op oude prentbriefkaarten is het chaletcomplex bestaande uit 2 entiteiten, verbonden door een serregalerij, duidelijk te zien. En net zoals dat het geval is met veel andere gebouwen in Brussel en Oostende, vond Leopold II zijn model op een wereldtentoonstelling; die van 1873 in Wenen, een bouwwerk van de Engelse architect Green. Na WO II werd dit complex gesloopt en trokken de gebroeders Van Coillie de huidige Koninklijke Villa op.

Vooraf de grote wereldtentoonstelling van Parijs in 1900 leverde veel inspiratie op. Het oude postgebouw (1906) van Oostende, op de plaats van het huidige, kort voor de bevrijding in 1944 opgeblazen, is gebaseerd op het Spaanse Paviljoen van die expo.

De 4 allegorische beelden van de posttoren (zie illustratie hiernaast) kwamen op het stedelijk stort aan de oude watertoren terecht.

De tijd (?) onthoofdde hen.

Ze zijn sedert 1984, na een plastisch-chirurgische ingreep o.l.v. oud-schepen Daniels te bewonderen in de Koninginnelaan;

beginnende aan de brug over de Leffingestraat :

- 1) handel, mijnbouw en industrie
- 2) telefonie, telegrafie en briefverkeer
- 3) spoorwegen en postbedeling
- 4) visserij.

Het Noorse paviljoen (gelegen naast het Belgische) ontworpen door Ivar Knudsen, was het voorbeeld voor de (verdwenen) Noorse chalets (1904) in Raversijde, maar ook voor de (bestaande) Noorse Stallingen (1904).

De ruimten werden echter gebruikt voor de Stedelijke Technisch School van Oostende (SHTIO) tot in het begin van de jaren '60 en ook de Oostendse Kunstacademie vond er onderdak. Nu zijn de gebouwen gekend als het stedelijke Sportcentrum.

En hebt u al 's gelet op het monogram van Leopold II : een rechthoekige L in spiegelbeeld met romeinse cijfer II en een kroontje ? U vindt het op de groene poorten en de verscheidene dakpuntplankdecoraties.

Ook het typische Viking- houtsnijwerk, bv. de ruiterfiguur, verwijst naar de "Scandinavische art nouveau".

Bruggelingen slaan achterover van verbazing als ze de verschillende parkzones langs de Koninginnelaan : ontdekken : "Is Oostende toch zo groen !".

Ze kennen dan meestal alleen de Visserskaai en de Kapellestraat !

Tussen het Sportcentrum en het drukke verkeersknooppunt Petit Paris, links en rechts van de brede boulevard, de Koninginnelaan, vindt de wakkere passant 2 rustige parksquares, het Stefanie- (4) en Clementina(5)plein.

Omstreeks 1890 legde ingenieur Demey de Koninginnelaan aan. Leopold II kocht de squaregronden aan.

In 1876 echter had de Koninklijke St.-Sebastiaansgilde een nieuw schietplein voor staande wip ingehuldigd achter de taverne "Petit Paris" (Stefanieplein).

De koning gaf in ruil voor de pachtopzegging aan Petit Paris, het huidige plein met gebouw aan de Leffingestraat voor jaren in concessie aan de gilde.

De oprichting van de wip werd gevierd op 2 juli 1892.

Op 10 oktober 1911 werden ook de doelen geïnstalleerd.

Landschapsarchitect Lainé ontwierp in 1903 in opdracht van de koning een plan voor de aanleg van de squares en een park (tennis) bij de Koninginnelaan, die een luxueuze ringboulevard werd.

De grond aan de squares werd niet aan de eerste de beste verkocht. De kandidatuur van de kopers werd door de Civiele Lijst en de koning beoordeeld, vooral hoge officieren, architecten, ingenieurs en financiers kregen de voorkeur. Binnen de twee jaar na de aankoop moest gebouwd worden.

De bouwvoorwaarden waren heel streng : niet te hoog,
geen rode dakpannen, loggia's en erkers waar ze "pasten"...

De eerste koper, kapitein Moens betaalde in 1894
11 BEF/m², de twintigste, comm. Constant in 1907
al 80 BEF/m².

In de rozentuin van het Clementinaplein (zie oude
illustratie op volgende blz.) bevindt zich
op een sokkel de bekende Leopold II-buste van Thomas
Vincotte. Zo'n exemplaar bevond zich in het Paviljoen
Leopold II van het vooroorlogse Kursaal (zie maquette
in het Heemmuseum, Wapenplein).

In de hoek van het Stefanieplein (kant sportcentrum)
staat al een tijdje een woning uit de belle epoque te
koop : wat zal er na aankoop gebeuren, afbraak of
restauratie ? Ok, niet alles hoeft bewaard te worden,
maar het houdt niet op, voortdurend verrijkt de Koningin
der Badsteden met ongeneeslijke littekens.

Maar, als een echte dokter, de Eed van Hippocrates getrouw,
redt Schepen voor Cultuur Kris Lambert ook stenen levens :
worden Villa Francine en Villa Mont Kemmel gered?

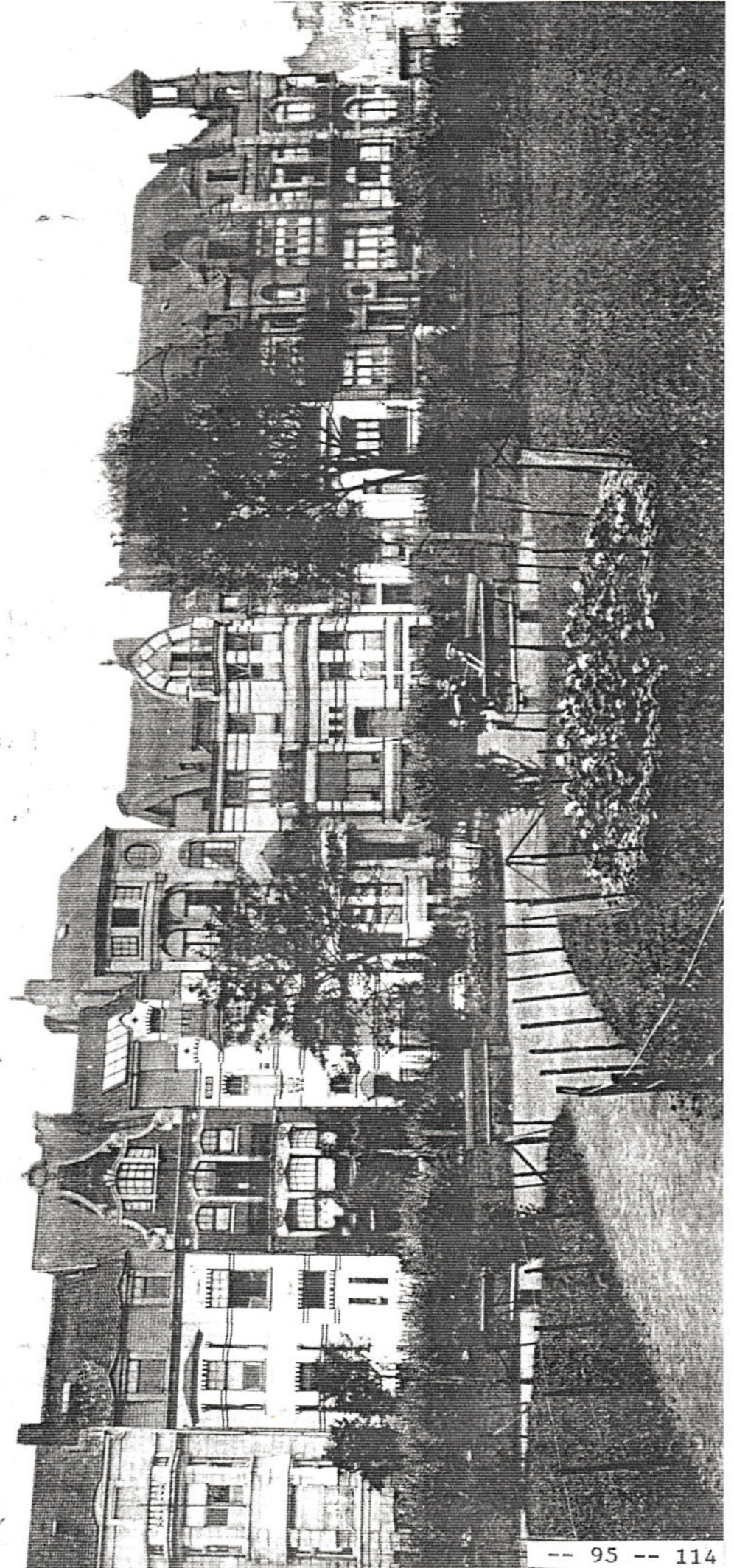
De westkant van de Muscarstraat, een goed bewaarde gevelrij
van woningen gebouwd tussen 1900 en 1905, toen Oostende
een grote bouwwerf_w door haar bevolkingsexplosie, toont aan
hoe het wel kan. Die eigenaars die hun gevel herstellen,
restaureren en zelfs schilderen, verdienen op z'n minst
een aanmoediging van het stadsbestuur. Dit kan zorgen
voor een besmetting in de goede zin.

Brugge zal proberen het aantal beschermde gebouwen op te
trekken tot 1000. Oostende zou kunnen beginnen met het
inventariseren van wat bewaard moet blijven....

92. OSTENDE — Le Square Clémentine
The Square Clémentine

kant Torhoutsesteenweg

noten

(1) August Beernaert (1829-1912)

Loopbaan van 20 jaar balie in Oostende - wordt in 1873 minister van openbare werken - neemt actief deel aan de schoolstrijd - wordt in 1884 de eerste voorzitter van de confessionele katholieke eenheidspartij.

Op 22 oktober 1884 krijgt hij van Leopold II de opdracht een regering te vormen. Hij wordt eerste minister en minister van financiën tot 1894. Na problemen binnen zijn eigen partij neemt hij, zeer tegen de zin van de koning, ontslag.

Beernaert wordt tot staatsminister benoemd en treedt van 1895 tot 1900 op als Kamervoorzitter.

Op de vredesconferenties van Den Haag (1899 en 1907) vertegenwoordigt hij België. De resultaten bevredigen hem allerminst. Omwille van zijn politieke volharding in het bereiken van een duurzame vrede in Europa en zijn overal aanvaard moreel gezag wordt hem in 1909 de Nobelprijs voor de Vrede toegekend.

Gelukkig voor hem zal deze pacifist WO I niet meer meemaken.

August Beernaert : •buste op Marie-Joseplein (1927)
•straat op wijk Konterdam

bronnen : -prof Th. Luykx, Politieke geschiedenis van België, Elsevier, 1978, diverse bladzijden.
-H. Carton de Wiart, Beernaert et son temps, La renaissance du livre, 1945, diverse blz.

(2) E. Van der Smissen, Leopold II et Beernaert, d'après leur correspondances inédites de 1884 à 1894 ed. Goemaere, Bruxelles, 1920, p. 215

(3) idem (2) pp. 329-330

(4) Stefanie (21.5.1864, Laken - +23.8.1945, Gyor-Szent-M.)
- 2de dochter van Leopold II huwt met Rudolf, kroonprins van Oostenrijk-Hongarije, politiek huwelijk, dochter Elisabeth 1883, slot van Mayerling bij Wenen : (zelf)moord (?) Rudolf met minnares Maria Vetsera.
- weduwe Stefanie huwt met Hongaarse edelman Elemer Lonyay : Oostenrijks hof verwerpt haar en ook haar vader Leopold II weigert haar nog te zien.

(5) Clementina (30.7.1872, Laken - +8.3.1955, Nice)
- behoudt als jongste dochter vertrouwen van vader Leopold II + vervangt haar moeder Maria-Hendrika (Spa) op officiële plechtigheden
- veto van Leopold II als ze zich wil verloven met Victor-Napoleon (wil 3de republiek niet voor 't hoofd stoten)
- in 1905 breekt Leopold II met zijn dochter, die na de dood van haar vader toch met haar amant huwt in 1910.
Twee kinderen : Marie-Clothilde (1912) & Napoleon-Louis (1914)
- als haar man in 1926 sterft, vestigt Clementina zich definitief in Frankrijk

(bron : R. Symoen, Eminente personen benoemden Oost. pleinen)